

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦЯ УСНОГО ПЕРЕКЛАДУ НА СЛУХ

Попова О.В., к.філол.н., ас.
Сумський державний університет
lenchen-ja@yandex.ua

Психологи відзначають, що всяке сприйняття складається з відчуттів, а як відомо, відчуття – це психічний процес відображення окремих якостей чи предметів явищ реальної дійсності, що безпосередньо впливають на наші органи почуттів. Без відчуття не може бути і сприйняття мови. Сприйняття мови ґрунтується головним чином на зорових і слухових відчуттях.

Перекладач, сприйнявши мову, повинен і сам удатися до неї, але вже на іншій мові. Користування мовою також пов'язано з руховими, слуховими і зоровими відчуттями, але її зовнішнє оформлення може одержувати своє вираження лише двома способами: у виді письмового чи усного мовлення.

Усний переклад на слух – сприйняття відбувається за рахунок слухових відчуттів, а переклад одержує своє оформлення у виді усного мовлення. Цей вид перекладу є найважливішим для усного перекладача, він включає: двосторонній переклад при обслуговуванні іноземних делегацій, однобічний переклад заяв, кінофільмів, бесід; синхронний переклад, що широко розповсюджений на різного роду конференціях, коли перекладач одночасно зі сприйняттям мови на одній мові дає її переклад на іншій мові та ін.

Послідовне вивчення особливостей перекладу на слух можливо тільки в тому випадку, якщо уважно простежити процес роботи перекладача:

- 1) сприйняття і розуміння тексту оригіналу;
- 2) спеціальні перекладацькі навички;
- 3) відтворення оригіналу засобами іншої мови у виді письмового чи усного оформлення.

Усе це не може не створювати труднощів для розуміння, навіть незважаючи на те, що сприйняте на слух усне мовлення звичайно простіше за своєю структурою ніж письмове. Якщо ж

звернутись до усного перекладу текстів виступів американських політиків, то спектр складнощів, що постають перед перекладачем, враховуючи вищезазначені особливості таких тестів, значно поширюється та примножується. У такому разі розуміння відбувається шляхом схоплювання «значенневих віх» і минулого досвіду. Такими значенневими віхами в мові виступають іменники: конкретні, абстрактні, а потім, уже дієслова, однак при уточненні змісту ними можуть бути і службові слова. Майже кожне слово мовного потоку дає той чи інший відтінок мови. Однак деякі з них, навіть будучи незнайомими, можуть бути з'ясовані із загальної структури фрази, із контексту. Структуру ж такої фрази і, значною мірою, її контекст створюють головні слова або «значенневі віхи».

Безпосереднє розуміння іноземної мови і має своєю основою визначення значення головних слів («значенневих віх») у єдності їхньої лексичної, граматичної і контекстної сторін. Таким чином, однією з умов безпосереднього розуміння мови є уміння визначати значення головних слів. До цього варто готувати майбутніх перекладачів, щораз приймаючи до уваги ту область, у якій їм прийдеться діяти після закінчення навчального закладу.

Проблема навчання усному, а зокрема синхронного перекладу, є однією з найбільш цікавих і менш розроблених проблем. Уміння та навички, необхідні для здійснення синхронного перекладу, створюються в процесі навчання за допомогою спеціальних вправ, а також шляхом тренувань у виконанні перекладу даного виду. Так як багато вмінь повинні розвиватися одночасно для декількох видів перекладу, систему вправ з навчання навичкам перекладу можна будувати на основі класифікацій самих умінь. При цьому можна виділити наступні групи вправ:

1) Вправи на розвиток навичок аудіювання:

- письмовий переклад звукозапису;
- переклад-диктування;
- переклад прецизійних слів;
- переклад-переказ;
- абзацний-фразовий переклад на слух;

– вправи в складному аудіюванні.

2) Вправи на одночасність дії:

– зорове сприйняття тексту з рахунком;

– переклад на слух для відпрацювання штампів і псевдоінтернаціональних слів і сполучень;

– дешифрування символів;

– кодування письмового тексту;

– кодування усного тексту;

– спрощений переклад з текстом і без нього.

Подібні вправи можуть виконуватися в різній послідовності залежно від індивідуальних особливостей аудиторії. При підготовці синхронних перекладачів, крім того, доцільно використовувати систему вправ, що забезпечують переклад від письмового перекладу до усного, виділяючи кожного разу один із чинників на кожному етапі формування необхідних умінь.

Електронні засоби та дистанційні технології для навчання протягом життя : тези доповідей X Міжнародної науково-методичної конференції, м. Суми, 13–14 листопада 2014 р. – Суми : Сумський державний університет, 2014. – С. 115-117.